

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**Факультет економіки та менеджменту
Кафедра економіки, підприємництва та туризму
Кваліфікаційна робота на правах рукопису**

ГЕРАСИМЧУК Юлія Юріївна

УДК 658.155.631

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ
ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСП «НАДІЯ»**

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 051 «ЕКОНОМІКА»

**Подається на здобуття освітнього ступеня «Бакалавр», кваліфікаційна
робота містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело**

Ю. Ю. Герасимчук

Керівник роботи:

Яремова М. І.

**к.е.н., доцент кафедри економіки
підприємництва та туризму**

Житомир – 2024

Висновок кафедри _____

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

економіки, підприємництва та туризму

д.е.н. професор _____

Валінкевич Н. В.

«__» _____ 20__ р.

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти Герасимчук Юлія Юріївна захистила кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК,

ст. лаборант кафедри

економіки, підприємництва

та туризму _____

Т. С. Давидович

АНОТАЦІЯ

Герасимчук Ю. Ю. «Економічне обґрунтування напрямів підвищення ефективності виробничої діяльності ПОСП «Надія» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 051 «Економіка». – Поліський національний університет, Житомир, 2024.

Охарактеризовано ключові поняття ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств та методику їх оцінки. Проведено комплексний аналіз економіко-господарського середовища сільськогосподарського підприємства. Запропоновано та доведено ефективність проектного обґрунтування умов зростання ефективності основних видів діяльності сільськогосподарського підприємства на перспективний виробничий період.

Ключові слова: підприємство, ефективність, проектування, забезпечення, аналіз, сільськогосподарська галузь, виробництво.

ANNOTATION

Gerasimchuk Yu. Yu. «Economic substantiation of directions for increasing the efficiency of the production activity of the Nadia State Enterprise» – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining a bachelor's degree in specialty 051 «Economics». – Polissia National University, Zhytomyr, 2024.

The key concepts of the efficiency of agricultural enterprises and the methodology of their assessment are characterized. A comprehensive analysis of the economic and economic environment of the agricultural enterprise was carried out. The effectiveness of the project justification of the conditions for increasing the efficiency of the main types of activity of the agricultural enterprise.

Key words: enterprise, efficiency, design, provision, analysis, agricultural industry, production.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
Розділ 1. Теоретико-методичні та прикладні основи ефективності сільськогосподарських підприємств	7
1.1. Формування теоретичних основ ефективності підприємств.....	7
1.2. Особливості та методика оцінки ефективності підприємств.....	8
1.3. Чинники впливу та формування ефективності підприємств.....	9
Розділ 2. Аналіз економічного середовища ПОСП «Надія» Бердичівського району Житомирської області та оцінка його ефективності.....	11
2.1. Загальна господарська характеристика підприємства та оцінка ефективності його товарності.....	11
2.2. Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства та оцінки впливу зовнішніх факторів виробництва.....	13
2.3. Аналіз виробничо-господарського середовища підприємства та рівня його конкурентоспроможності.....	15
Розділ 3. Проектне обґрунтування умов та шляхів зростання рівня ефективності ПОСП «Надія» Бердичівського району на перспективний господарський період.....	19
3.1. Вхідні умови та ресурсне забезпечення проектної пропозиції підприємства в перспективному господарському періоді.....	19
3.2. Обґрунтування рівня ефективності проектної пропозиції техніко- технологічного нововведення підприємства	21
ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ.....	23
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	26
ДОДАТКИ.....	31

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Вирішального значення в успішності ведення аграрного бізнесу набуває функція досягнення запланованих результатів ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств. В сучасних умовах ведення галузі сільськогосподарського виробництва потребується дослідження методичних аспектів оцінки ефективності основної діяльності підприємств та їх раціоналізації в перспективних господарських періодах. Вбачається необхідність в структуризації процесів досягнення економічних показників ефективного розвитку сільськогосподарських підприємств, розробки дієвих механізмів їх ефективного зростання та запровадження якісних систем і механізмів техніко-технологічного забезпечення їх сталого розвитку в середньостроковій господарській альтернативі, при досягненні загальних стратегій розвитку сільськогосподарських регіональних виробництв.

Мета і завдання роботи. Метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних, методичних та прикладних засад ефективного розвитку сільськогосподарського підприємства та шляхів його активізації. Досягнуті завдання кваліфікаційної роботи: обґрунтовано та систематизовано основи оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств; проведено аналіз економіко-господарського середовища підприємства; встановлено впливи умов зовнішнього середовища на ефективність діяльності підприємства; наведено проектну пропозицію та доведено її ефективність щодо умов суттєвого зростання ефективності діяльності виробничої системи підприємства; запропоновано проект техніко-технологічного оснащення виробничої системи підприємства на умовах використання горизонтальної диверсифікації його розвитку в середньостроковій господарській альтернативі.

Предмет та об'єкт дослідження. Предметом дослідження є теоретичні, методичні та прикладні основи напрямів підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Об'єктом дослідження є процес зростання рівня ефективності діяльності приватно-орендного сільськогосподарського підприємства «Надія» Бердичівського району та шли його активізації.

Методи дослідження. Методологічною основою опрацювання кваліфікаційної роботи став монографічний метод дослідження використання якого дало можливість систематизувати проблематику дослідження та узагальнити принципи і підходи до методичного забезпечення оцінки рівня та структури ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. Використання економіко-статистичного методу дослідження дало можливість виявити впливи внутрішнього та зовнішнього середовища на ефективність діяльності підприємства та виявити перспективну динаміку його розвитку. Застосування методу індукції та дедукції дало можливість абстрагуватися в системі впливів на ефективність діяльності підприємств від сфер нераціонального забезпечення середовища. Використання методу аналізу та синтезу дало змогу узагальнити предмет дослідження та з'ясувати вектор економічного розвитку підприємства в середньостроковій господарській альтернативі.

Перелік публікацій автора за темою дослідження: 1. Ходаківський В. М., Герасимчук Ю. Ю. Методичні аспекти діагностики товарного асортименту підприємства : матеріали VII Міжнародної наукової конференції (17 травня 2024 року). Одеса: Національний університет «Одеська політехніка», 2024. С. 58-60.

2. Ходаківський В. М., Герасимчук Ю. Ю. Суть та елементи процесу створення товарного асортименту підприємства : матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Організаційно-економічні та соціальні складові розвитку підприємництва» (22 травня 2024 року). Львів. ЛНУП, 2024. С. 73-75.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження є якісною основою для суттєвого зростання рівня ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства при умові техніко-технологічного оснащення виробництва в середньостроковій господарській альтернативі при досягненні стратегічних альтернатив розвитку.

Структура та обсяг роботи. Структура кваліфікаційного дослідження: анотація, зміст, вступ, 3 розділи, висновки та пропозиції, список використаної літератури та додатки; розміщена на 30 аркушах А 4 та виконана в текстовому редакторі Word 2016 (містить 6 таблиць, 12 рисунків, 12 додатків, 43 літ. дж.).

Розділ 1. Теоретико-методичні та прикладні основи ефективності сільськогосподарських підприємств.

1.1. Формування теоретичних основ ефективності підприємств.

Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств покладається на досягнення їх місії та цілей і показує співвідношення вкладеного ресурсу до отриманого. В формуванні ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств бере участь безпосереднє ресурсне забезпечення: засоби праці, предмети праці, персонал підприємства та капітал (дод. А, рис. 1.1). Зазначене ресурсне забезпечення безпосередньо впливає на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємства та створює передумови його техніко-технологічного оновлення. В свою чергу співвідношення витрат виробництва до отриманого результату (ефекту) формує наступні види ефективності виробництва: абсолютну ефективність – виявляється в числовому вимірі отриманих показників з зіставленням їх величини з еталонними виразами або з середніми значеннями по галузі; відносна ефективність – виявляється за рахунок відношення заданих характеристик.

Важливою умовою досягнення якісних результатів оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств є використання моделі комплексної оцінки їх виміру (дод. Б, рис. 1.2). Суть зазначеної моделі покладається на обов'язковість виконання наступних її етапів та елементів: складання плану економічного аналізу – полягає в важливості елементів контролю та повноти його виконання за обраними джерелами інформації; підготовка матеріалів до аналізу – передбачає доцільність отримання достовірної та своєчасної інформації та джерел її формування, як невід'ємних елементів структури створення ефективної діяльності підприємств; попередня оцінка результатів аналізу – передбачає оптимізацію та підбір показників оцінки ефективності діяльності підприємств; аналіз причин динамічних змін результатів ефективності – передбачає залучення експертних оцінок та пошуку альтернатив їх вирішення; остаточна оцінка результатів аналізу – передбачає процес верифікації отриманого результату з заданим [29; 40].

1.2. Особливості та методика оцінки ефективності підприємств.

Методичний інструментарій визначення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств покладається на загально прийняті та усталені методики визначення, котрі в свою чергу містять загальний перелік однотипних показників. Разом з тим визначення ефективності виробничо-господарської діяльності конкретного сільськогосподарського підприємства містить елементи її систематизації за наступними напрямками: абсолютні показники – є узагальненим вираженням результативності діяльності економічного середовища підприємства та несуть суто логічний характер їх оцінки; показники використання ресурсів – містять елементи та регламенти їх споживання відносно однотипових виробництв та рівнів технології (дод. В, рис. 1.3). Абсолютні показники ефективності мають різні межі оцінки їх вагомості, в залежності від економічного рівня їх застосування: валовий та чистий прибуток, рентабельність та рівень задоволення потреб ринкового середовища. Натомість показники ефективності використання ресурсів, в переважній мірі, містять спрямований характер застосування та оцінку їх градації: продуктивність праці; рівень фондівіддачі; матеріаломісткість виробництва продукції чи надання послуг; зарплатомісткість; кількість витрачених ресурсів на одиницю виробленого виду товарної продукції підприємства [6; 20].

Загалом зростання рівня ефективності економіко-господарського середовища сільськогосподарських підприємств досягається за рахунок загальноприйнятих принципів оптимізації організаційної структури підприємства. При використанні раціональної концепції та спеціалізації виробництва досягають: суттєвого зростання рівня врожайності сільськогосподарських культур; підвищення продуктивності біологічного стада тварин; зростання рівня асортименту товарної продукції підприємства та суттєвого зростання рівня її якості; скорочення рівня виробничих втрат за рахунок застосування новітніх та прогресивних технологій виробництва в середньостроковій господарській альтернативі (дод. Г, рис. 1.4).

Суттєвого зростання ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств можна досягти за рахунок використання систем кооперації та агропромислової інтеграції. Зазначені форми в змісті економічного проникнення передбачають суттєве скорочення рівня матеріально-грошових витрат за рахунок: зниження трудомісткості, матеріаломісткості та фондомісткості продукції; індустріалізації виробництва при запровадженні ресурсозберігаючих технологій; поліпшення якості праці за рахунок її раціональної організації при підвищенні рівня матеріального стимулювання; скорочення витрат на організацію та управління виробництвом за рахунок застосування автоматизованих систем управління [22].

1.3. Чинники впливу та формування ефективності підприємств.

Внутрішнє економіко-господарське середовище сільськогосподарських підприємств здатне досить динамічно адаптуватися відносно процесів кількісного та якісного зростання рівня виробництва з перспективою нарощування темпів ефективного його розвитку в середньостроковій господарській альтернативі. Рівень його збалансованості та розвитку покладається на зовнішні чинники формування ефективності сільськогосподарських підприємств (дод. Д, рис. 1.5).

До зовнішніх чинників впливу котрі сприяють суттєвому зростанню рівня економічної ефективності сільськогосподарських підприємств відносять: зростання світових цін на продовольчі культури і товари, та їх стабілізації в період насичення товарних світових ринків; розробки та використання дієвої нормативно-законодавчої бази в сфері регламентного регулювання аграрних відносин; розробки дієвих програм підтримки сільськогосподарських товаровиробників; розробки дієвої стратегії розвитку аграрного сектору економіки країни в довгостроковій господарській альтернативі. Натомість до суто негативних чинників впливу відносять: досить високі рівні ризиків господарювання, особливо в період дії військового стану економіки країни; використання методів недобросовісної конкуренції; суттєве зниження рівня

ліквідності сільськогосподарських підприємств; негативні впливи природно-кліматичних змін та забруднення товарних земельних угідь; висока вартість банківського кредитування; особливості виявлення в сезонному характеру виробництва; недосконалість міжгалузевих відносин при монополізації сфер агропромислового комплексу країни в глобальних масштабах на ринках продовольства, ресурсів і послуг [13; 32, с. 147-148].

Сучасні принципи формування ефективності сільськогосподарських підприємств підпорядковуються наступним векторам їх розвитку (дод. Е, рис. 1.6): розширенню рівня спеціалізації сільськогосподарського виробництва – реалізується за рахунок оптимізації виробничих систем у формі виявлення виробництва однорідної продукції; вільного руху товарів та виробничих ресурсів – реалізується за рахунок зниження рівня витрат що формуються в процесі нераціонального використання виробництва при виході їх норм за межі ефективності виробничих сільськогосподарських систем; формування конкурентних переваг – реалізуються за рахунок формування регіональних сільськогосподарських кластерів у формі добровільних або примусових об'єднань; формування сприятливих умов соціально-політичного характеру – реалізується за рахунок надання державних гарантій відносно політичної та економічної безпеки в формах ведення аграрного бізнесу; раціоналізація структурної перебудови ведення сільськогосподарського виробництва – реалізується за рахунок використання новітніх підходів в функціонуванні економіки на принципах сталих та циркулярних форм її розвитку; підвищення рівня якості життя – реалізується за рахунок оптимізації умов економічного зростання сільськогосподарських підприємств на основі їх техніко-технологічного переоснащення.

В сучасних умовах ведення аграрного бізнесу більшість сільськогосподарських підприємств є залежними від впливу ризиків воєнного характеру. Запланований рівень ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств потребує всебічного контролю та коригування з врахуванням наявної множини дій при виникненні економічних дисбалансів.

Розділ 2. Аналіз економічного середовища ПОСП «Надія» Бердичівського району Житомирської області та оцінка його ефективності.

2.1. Загальна господарська характеристика підприємства та оцінка ефективності його товарності.

Приватно-орендне сільськогосподарське підприємство «Надія» реалізує господарську діяльність за рахунок вирощування та реалізації високорентабельних сільськогосподарських культур галузі рослинництва, та діяльності з виробництва продукції галузі птахівництва сфери тваринницького виробничого комплексу. За оцінки загальної структури товарного виробництва підприємств, частка галузі рослинництва складає 97,3 %; частка галузі товарного птахівництва складає 2,7 %. Основою ефективною бази високотоварного сільськогосподарського виробництва є сприятливі природно-кліматичні умови регіону та високоякісні сільськогосподарські угіддя.

За результатами проведеного аналізу товарного виробництва ПОСП «Надія» в господарському періоді 2021-2023 рр. рівень виробництва зернових та зернобобових культур склав 52,3 %, – з них: пшениця озима – 18,4 %; кукурудза на зерно – 31,0 %; ячмінь ярий – 2,9 %. Товарне виробництво бобів сої за структурою склало 30,5 %; насіння ріпаку – 15,7 %. В абсолютному виразі вартість товарного виробництва галузі рослинництва в 2022 р. склала 18,2 млн грн. За структурою товарної продукції тваринницької галузі жива маса приросту птиці свійської в 2021 р. склала лише 192,0 тис грн (дод. Є, табл. 2.1). При цьому слід виділити стабільну динаміку зростання вартості товарної продукції за окремими господарськими періодами: 2021 р. – 12,9 млн грн; 2022 р. – 17,8 млн грн; 2023 р. – 18,2 млн грн. Поглиблений аналіз виявлення причинно-наслідкових зв'язків наведеного зростання дає підстави вважати заявлений економічний приріст вартості товарної продукції підприємства суто за рахунок зростання закупівельних цін та знецінення національною валюти в середньостроковій господарській альтернативі.

Важливою основою ефективного забезпечення виробничої системи сільськогосподарських підприємств є використання основних виробничих

фондів та оцінка їх якісної структури. За результатами проведеного аналізу ПОСП «Надія» 2021-2023 рр.: загальна вартість основних засобів зросла на 11,9 % в 2023 р. до 2021 р. та склала 35,4 млн грн (рис. 2.1.).

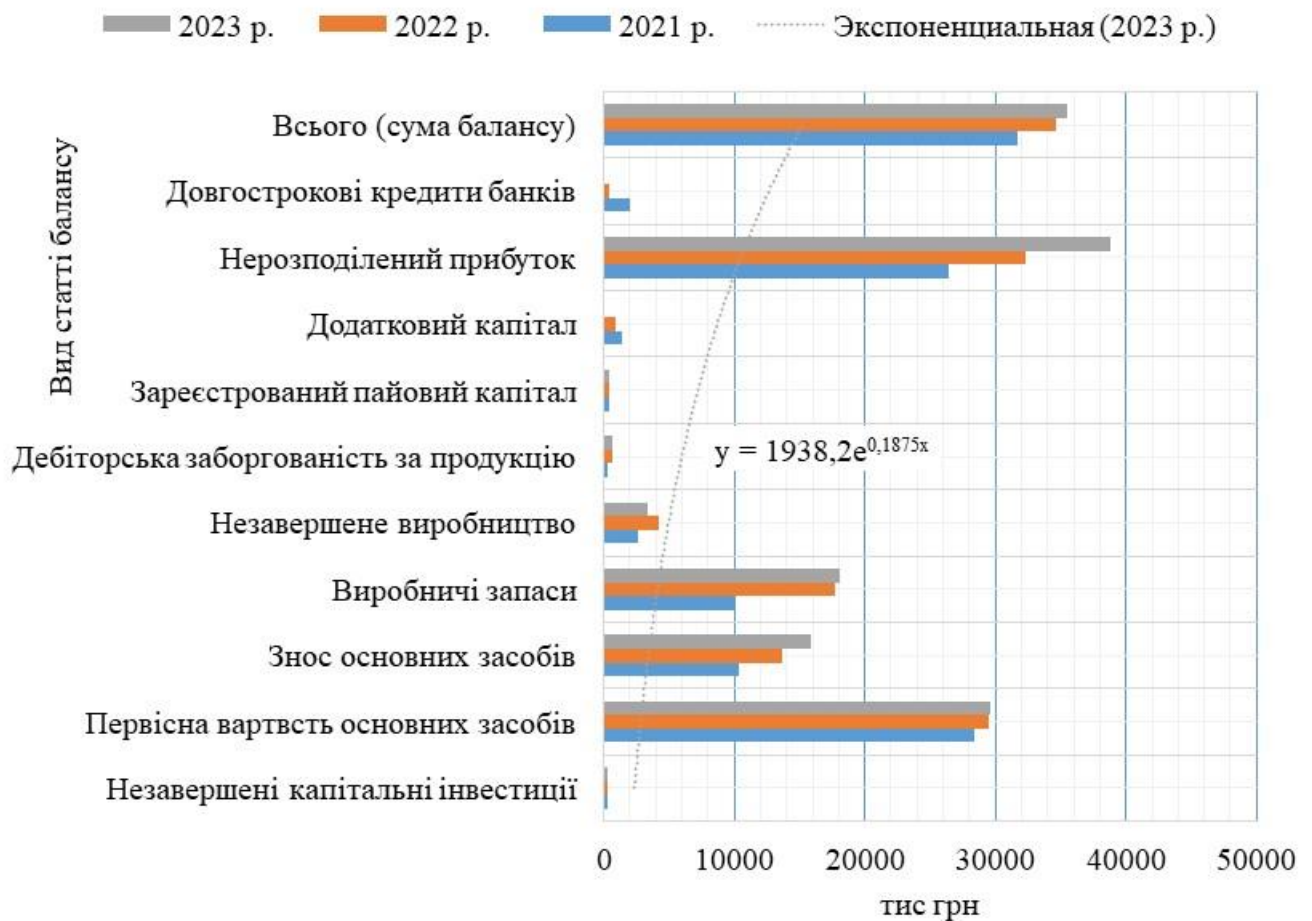

Рис. 2.1. Аналіз структури основних засобів ПОСП «Надія» Бердичівського району Житомирської області в 2021-2023 рр. та оптимізації їх побудови за системою використання

Джерело: розраховано на основі річної звітності ПОСП «Надія» 2021-2023 рр.

В 2023 р. до порівняння 2021 р.: вартість незавершених капітальних інвестицій залишилася без змін та склала 247,0 тис грн; первісна вартість основних засобів зросла на 4,5 % та склала 29,6 млн грн; знос основних засобів зріс на 53,1 % та склав 15,8 млн грн; вартість виробничих запасів зросла на 82,1 % та склала 18,1 млн грн; вартість незавершеного виробництва зросла на 31,4 % та склала 3,4 млн грн; вартість дебіторської заборгованості за продукції зросла а 2,2 раза та склала 7,1 млн грн; вартість зареєстрованого пайового капіталу залишилася без змін та склала 452 тис грн; вартість додаткового

капіталу в 2023 р. не додавалася; вартість нерозподіленого прибутку зросла на 47,1 % та склала 38,8 млн грн; використання довгострокових кредитів банків в 2023 р. не відбувалося, – що є безумовною позитивною характеристикою та перспективою відсутності середньострокових фінансових зобов'язань. Виокремлена експоненціальна лінія тренду в 2023 р. вказує на раціональний зміст поєднання зазначених статей балансу, що є позитивною динамікою їх майбутнього ефективного зростання.

2.2. Аналіз ефективності використання основних фондів підприємства та оцінки впливу зовнішніх факторів виробництва.

Аналіз ефективності діяльності сільськогосподарського підприємства ПОСП «Надія» покладається в значній мірі на якість структури основних виробничих фондів та раціональності їх використання (дод. Ж, табл. 2.1.). Загальна вартість основних фондів підприємства на початок звітного періоду 2022 р. склала 33,8 млн грн, що в абсолютному прирості до показника 2021 р. склало 14,2 % (+4,1 млн грн); вартість основних фондів підприємства на кінець звітного періоду в 2023 р. склала 37,5 млн грн та в порівнянні з 2021 р. зросла на 13,6 % (+4,4 млн грн). Сума середньорічного приросту вартості основних фондів підприємства в 2023 р. склала 3,7 млн грн, що виражається у відношенні до 2021 р. в прирості 7,8 %. Вартість надходження основних фондів підприємства в 2023 р. склала 3,6 млн грн, що в абсолютному збільшенні показника до 2021 р. склало 4,4 млн грн.

Варто зазначити що коефіцієнт росту основних фондів в 2023 р. склав 1,33 од та зріс у відношенні до аналогічного показника 2021 р. на 8,1 %; коефіцієнт приросту основних фондів в 2023 р. склав 0,16 од. та зріс у відношенні до аналогічного показника 2021 р. на 60,6 %; коефіцієнт оновлення основних фондів в 2023 р. склав 0,13 од. та зменшився у відношенні до аналогічного показника 2021 р. на 8,3 %. Нарахована вартість зносу основних засобів в 2023 р. склала 16,3 млн грн та в порівнянні з показником 2021 р. зросла на 2,4 млн грн. Нарахована вартість зносу основних засобів на кінець

звітнього періоду 2023 р. склала 17,9 млн грн та зросла в порівнянні з аналогічним показником 2021 р. на 2,6 млн грн. Залишкова вартість основних фондів на кінець звітнього періоду 2023 р. склала 37,5 млн грн та зросла у відношення до показника 2021 р. на 4,1 млн грн. При цьому коефіцієнт зносу основних фондів на кінець звітнього періоду 2023 р. склав 0,57 од. та зріс в порівнянні з аналогічним показником 2021 р. на 1,2 %. В загальному виразі середньорічна вартість основних виробничих фондів в 2023 р. склала 35,6 млн грн та зросла в порівнянні з аналогічним показником 2021 р. на 4,2 млн грн (+13,7 %).

Важливу роль в формуванні кінцевих результатів діяльності ПОСП «Надія» 2021-2023 рр. спричиняють фактори тенденцій та умов впливу за результатами проведеного PEST-аналізу (дод. Й, табл. 2.4). Виділимо та охарактеризуємо наступні види впливів: 1) політичний – характеризується надмірним рівнем тиску фіскальної політики на сільськогосподарських товаровиробників; низькими рівнями реалізації механізмів захисту вітчизняних товаровиробників; недосконалою системою захисту прав споживачів; прогалинами в трудовому законодавстві; надмірним втручанням держави в ведення сфер аграрного бізнесу; невідповідністю умов політичної стабільності; 2) економічний – характеризується нераціональністю системи розподілу доходів сільськогосподарських підприємств; низьким рівнем економічного зростання; високою вартістю використання інструментів фінансового забезпечення та капіталів; низьким рівнем державної підтримки вітчизняних товаровиробників; наявністю суттєвого рівня диспаритету цін на товарну продукцію сільськогосподарських підприємств; високим рівнем інфляції; бездіяльністю по уникнення безробіття в межах та рівнях об'єднаних територіальних громад; 3) соціальний – характеризується низькими темпами вдосконалення рівня охорони праці сільськогосподарських підприємств; рівнем доступності аграрної освіти; загальним рівнем якості життя сільського населення; відсутністю стимулюючих чинників до праці в галузі сільськогосподарського товаровиробництва; 4) технологічний – відсутність

високого рівня державної підтримки сфери НДДКР; сповільнення темпів технологічного розвитку галузі сільськогосподарського виробництва; перепони в впровадженні нових розробок та їх розвитку; суттєво збільшений період використання низькорентабельних та технологічно відсталих технологій виробництва; використання енергозатратних технологій виробництва; низький рівень фокусування галузі сільськогосподарського товаровиробництва на новітніх технологіях та їх доступність.

За результатами проведеного аналізу рівня рентабельності ПОСП «Надія» 2021-2023 рр. в системі розвитку його підприємницького середовища констатуємо: зменшення рівня валової рентабельності в 2023 р. в порівнянні з 2021 р. на 9,2 %; зростання рівня коефіцієнта окупності витрат в 2023 р. до 2021 р. на 12,2 %; зниження рівня рентабельності основної діяльності підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 3,9 %; зниження рівня рентабельності від операційної діяльності підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 3,7 %; зниження рівня загального показника рентабельності діяльності підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 8,5 %; зниження рівня показника чистої рентабельності виручки від реалізації продукції в 2023 р. до 2021 р. на 5,9 %; зниження рівня рентабельності активів підприємства за звітними еквівалентами в 2023 р. до 2021 р. на 6,7 %; зниження рівня рентабельності власного капіталу в 2023 р. до 2021 р. на 2,9 %.

2.3. Аналіз виробничо-господарського середовища підприємства та рівня його конкурентоспроможності.

За результатами проведеного SWOT-аналізу економіко-господарських характеристик розвитку сильних та слабких сторін ПОСП «Надія» 2021-2023 рр. виділено впливи чинників зовнішнього середовища у поєднанні з можливостями підприємства (дод. К, табл. 2.5): відповідність існуючій законодавчій базі; функціонування окремих державних програм підтримки сільськогосподарських підприємств; відносний рівень політичної стабільності. Наявність загроз економіко-господарського середовища: збільшення частки

імпоротної сільськогосподарської продукції; високий рівень інфляції; мінливість законодавчої бази; високий рівень податкового тиску; значна кількість конкурентів. Аргументація сильних сторін підприємства: прилеглість до розгалуженої транспортної інфраструктури; ефективна система менеджменту підприємства; наявність власного транспортного забезпечення; наявність коштів для розвитку нових видів діяльності підприємства; висококваліфікований персонал; висока якість виробленої сільськогосподарської продукції. В поєднання можливостей та сильних сторін підприємства: можливість суттєвого зростання обсягів виробленої товарної продукції підприємства; розширення товарного асортименту; створення власної торгової мережі; формування умов ефективної товарної політики підприємства. В перспективі поєднання слабких сторін підприємства та загроз очікується: згортання окремих видів виробництва товарної продукції підприємства; суттєвого зростання рівня конкуренції зі сторони основних конкуруючих структур; суттєвого зниження попиту на вироблену продукцію; суттєвого зростання рівня вартості страхування ведення умов сільськогосподарського виробництва в середньостроковій господарській альтернативі. В поєднанні сильних сторін та загроз очікуються невідкладні дії стосовно застосування умов виробничої горизонтальної диверсифікації в поєднанні з пошуком нових торгових партнерів, а також використання комплексу дій відносно відмови від використання застарілих технологій виробництва.

За результатами проведеної оцінки рівня конкурентоспроможності ПОСП «Надія» відносно основних груп-конкурентів в 2021-2023 рр. зазначимо: сільськогосподарське підприємство ефективно утримує займану ринкову нішу та ефективно реалізує найкращу товарну продукцію (рис. 2.2). Оцінка рівня цінової еквівалентності реалізованої продукції складає 8 балів, з 6,9 балів в середньому за групами; оцінка цін основних товарних груп підприємства складає 6 балів, з 6,7 балів в середньому за групами; сегментування ринкового середовища – 12,4 % при середньому показнику за групами на рівні абсолютного вираження показника – 9,1 %.

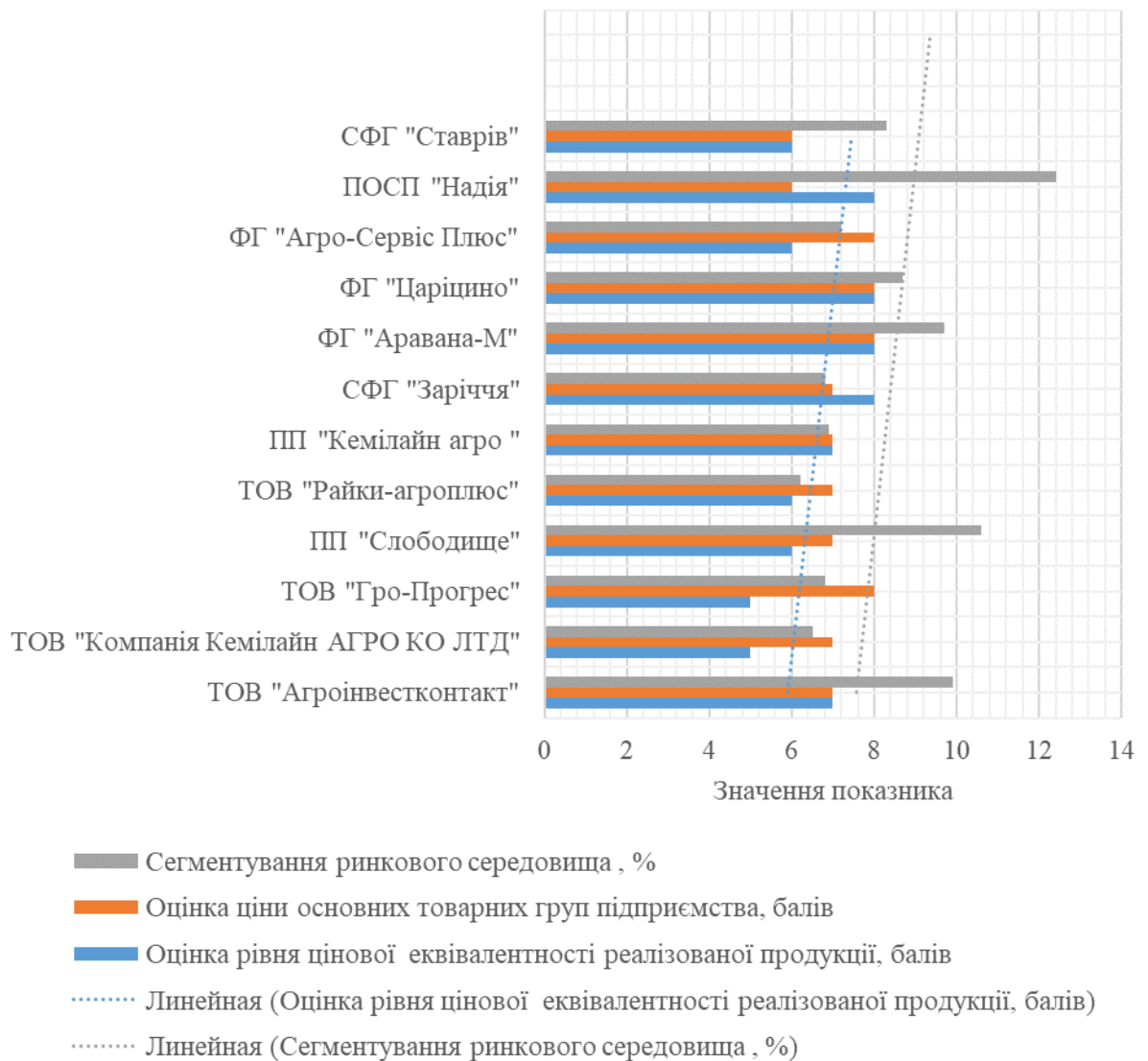

Рис. 2.2. Структура сегментації та лінійне вирівнювання якісної оцінки основних груп-конкурентів ПОСП «Надія» в 2021-2023 рр. в межах регіонального ринкового середовища.

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПОСП «Надія» 2021-2023 рр.

За оцінкою рівня використання основних виробничих фондів ПОСП «Надія» в 2021-2023 рр. (рис. 2.3) та при використанні поліноміального вирівнювання рядів динаміки за коефіцієнтом використання запозиченого ресурсного забезпечення: коефіцієнт фондівдачі виробництва в 2023 р. склав 0,64 од. та зменшився до рівня 2021 р. на 2,5 %; фондоємкість виробництва в 2023 р. склала 1,37 од та зменшилася в порівнянні з рівнем показника 2021 р. на 3,6 %; коефіцієнт обороту оборотних засобів підприємства в 2023 р. склав 0,51 од. та зменшився в порівнянні з 2021 р. на 19,1 %.

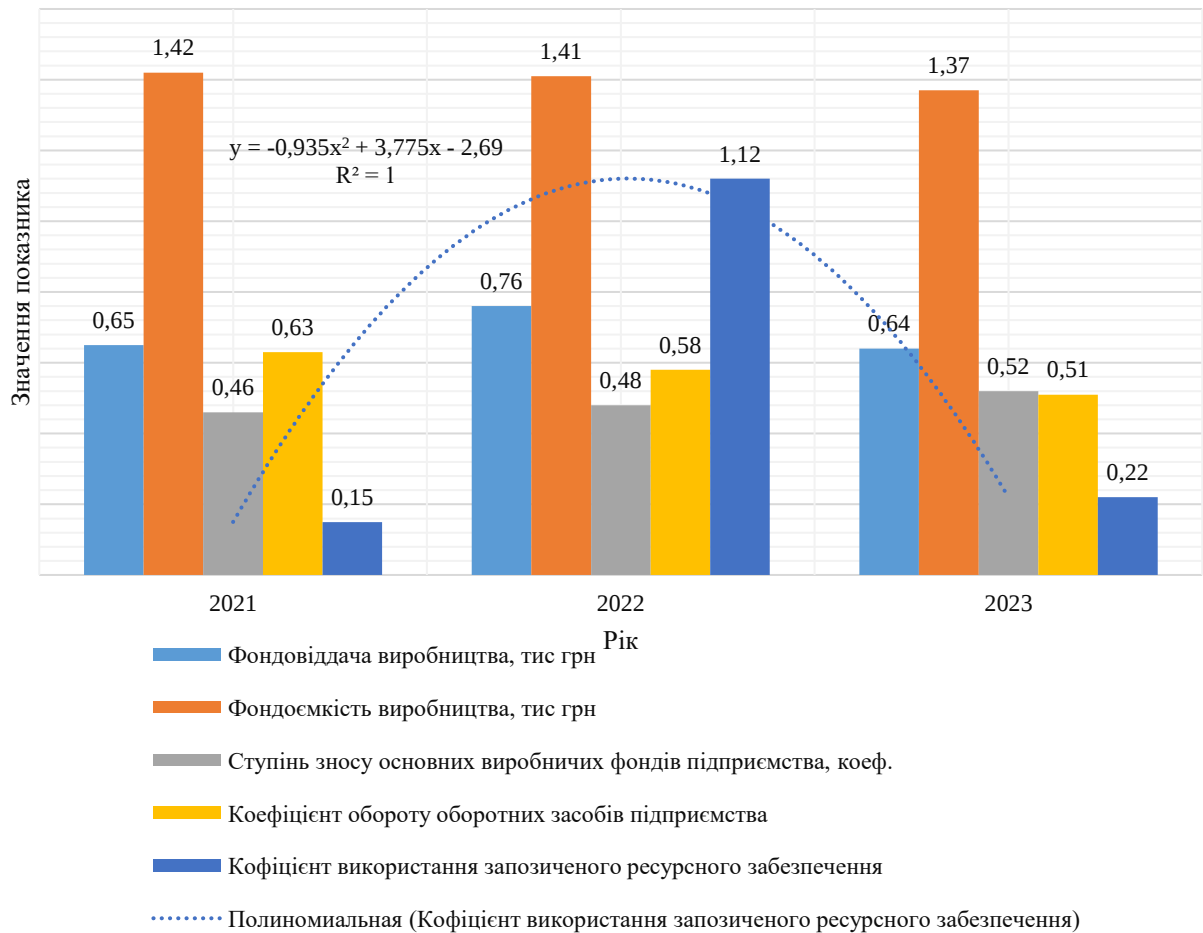

Рис. 2.3. Ефективність використання основних виробничих фондів та оборотних засобів ПОСП «Надія» в господарському періоді 2021-2023 рр. з застосуванням поліноміальної лінії тренду

Джерело: розраховано автором на основі звітності ПОСП «Надія» 2021-2023 рр.

При цьому суттєво зріс рівень показника зносу основних виробничих фондів підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 13,1 % та склав 0,52 од. Негативною тенденцією стало суттєве зменшення рівня коефіцієнта обороту оборотних засобів підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 19,1 % до рівня 0,51 од. Варто зазначити що на рівень ефективності економіко-господарської діяльності ПОСП «Надія» в 2021-2023 рр. вплинув військовий стан економіки країни, повсякчасне зростання рівня цін на енергоносії, паливо, насіння, напівфабрикати та ін. Суттєво скоротилися можливості транспортної логістики, що потребує невідкладних дій в пошуку альтернативних каналів збуту товарної продукції підприємства, пошуку нових торгових партнерів а також якісного техніко-технологічного переоснащення виробництва.

Розділ 3. Проектне обґрунтування умов та шляхів зростання рівня ефективності ПОСП «Надія» Бердичівського району на перспективний господарський період

3.1. Вхідні умови та ресурсне забезпечення проектної пропозиції підприємства в перспективному господарському періоді.

З метою суттєвого зростання рівня ефективності основних видів діяльності ПОСП «Надія» Бердичівського району на перспективний господарський період 2025-2029 рр. пропонуємо використати техніко-технологічне оснащення товарного виробництва зернових культур по продовженню циклу зберігання та доробки товарної продукції з позиції впровадження і використання зерносушильного обладнання і силосних систем його зберігання (дод. Л, табл. 3.1). З зазначеного забезпечення пропонуємо придбати наступні види обладнання: зерносушильний комплекс «Nez» (Volvi-35) – 3,9 млн грн; теплогенеруючий комплекс «Nez» (Volvi-35) – 1,1 млн грн; шафи автоматизованого управління зерносушильним комплексом – 462,0 тис грн; норій завантаження та вивантаження – 546,0 тис грн; зернопроводів, футерованих поліуретаном – 483,0 тис грн; доставка та монтаж обладнання – 777,0 тис грн; пусконаладжувальні роботи – 220,0 тис грн; навчання персоналу – 63,0 тис грн. Загальна вартість запропонованого проектного техніко-технологічного обґрунтування складатиме 7,6 млн грн. При деталізації умов залучення і використання вказаного обладнання пропонуємо використовувати власну майнову базу ПОСП «Надія» з наступним її якісним вдосконаленням в перспективному господарському періоді 2025-2029 рр.

З огляду на сучасний стан фінансового забезпечення ПОСП «Надія» для реалізації умов проектного обґрунтування пропонуємо залучити кредитний ресурс комерційного банку за відсоткової річної ставки 25 %, строком на 5 р. з можливістю використання умов його дострокового покриття (рис 3.1). При цьому щорічний платіж основи кредитного зобов'язання складатиме 1528,8 тис грн; сума кредитних платежів зв вказаною річною основою використання складатиме 5460,0 тис грн.

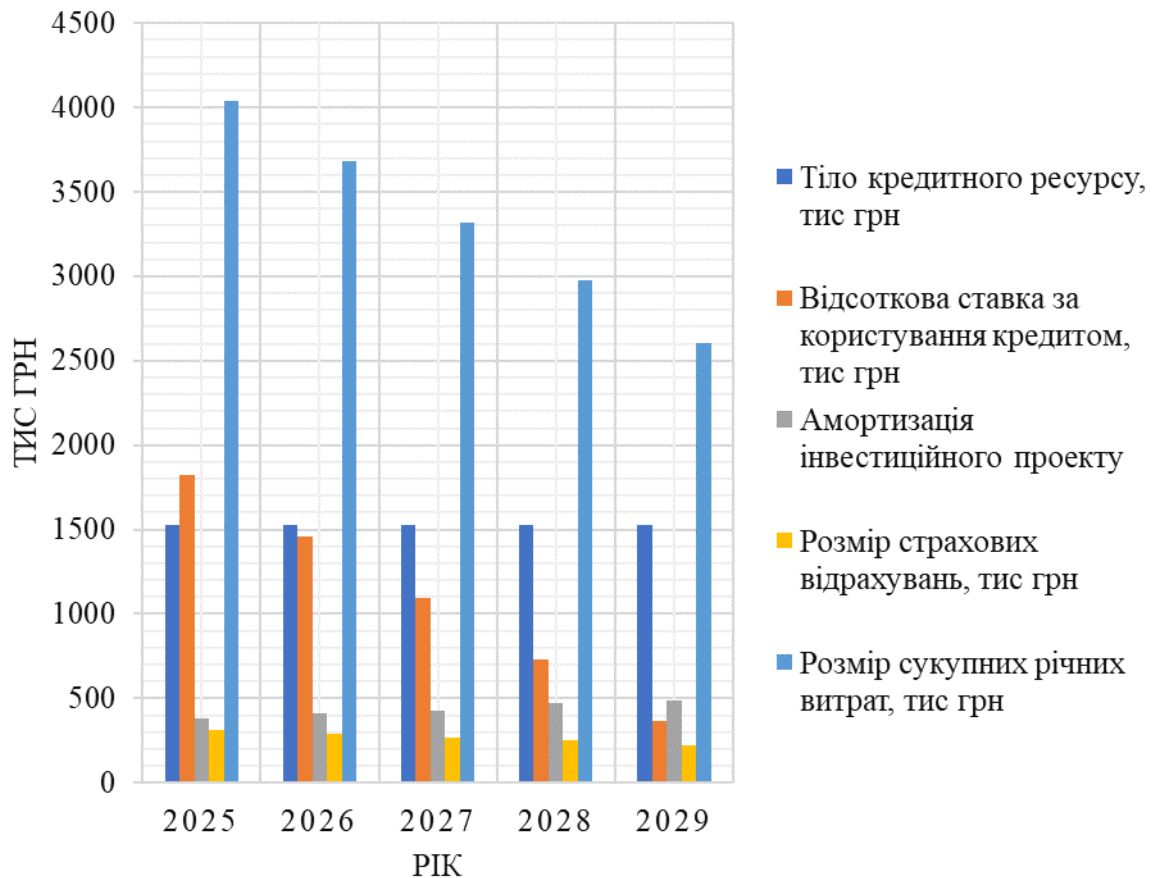

Рис. 3.1. Структуризація витрат проектного обґрунтування зростання ефективності основних видів ПОСП «Надія» по впровадженню та використанню зерносушильного комплексу на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Джерело: власні розробки автора.

В розрізі періодів господарської діяльності по діючому зобов'язанню: 2025 р. – 1820 тис грн; 2026 р. – 1456,0 тис грн; 2027 р. – 1092,0 тис грн; 2028 р. – 728,0 тис грн; 2029 р. – 364 тис грн. Загальна сума амортизаційних відрахувань по запропонованому проектному обґрунтуванню складатиме 2180,0 тис грн: 2025 р. – 380,0 тис грн; 2026 р. – 410,0 тис грн; 2027 р. – 430,0 тис грн; 2028 р. – 470,0 тис грн; 2029 р. – 490,0 тис грн. Загальна сума вартості страхових відрахувань за умовами реалізації проекту складатиме 1340,0 тис грн: 2025 р. – 310,0 тис грн; 2026 р. – 290,0 тис грн; 2027 р. – 270,0 тис грн; 2028 р. – 250,0 тис грн; 2029 р. – 220,0 тис грн. Розмір сукупних річних витрат за проектним обґрунтуванням складатиме 16624,0 тис грн.

3.2. Обґрунтування рівня ефективності проектної пропозиції техніко-технологічного нововведення підприємства

З зазначеного рівня витрат проектного обґрунтування зростання рівня ефективності основної діяльності ПОСП «Надія» на перспективний господарський період 2025-2029 рр. (рис. 3.2): вартість сукупних річних витрат – 16260,0 тис грн; загальна вартість отриманого валового доходу – 148,3 млн грн; чистий прибуток від проектної пропозиції складатиме 29,7 млн грн; інфляційний дохід від реалізації товарної продукції – 2,3 млн грн; сукупний річний ефект від економії витрат складатиме 4,6 млн грн; сума вартісної надбавки за підвищення якості товарної продукції підприємства складатиме 3,8 млн грн.

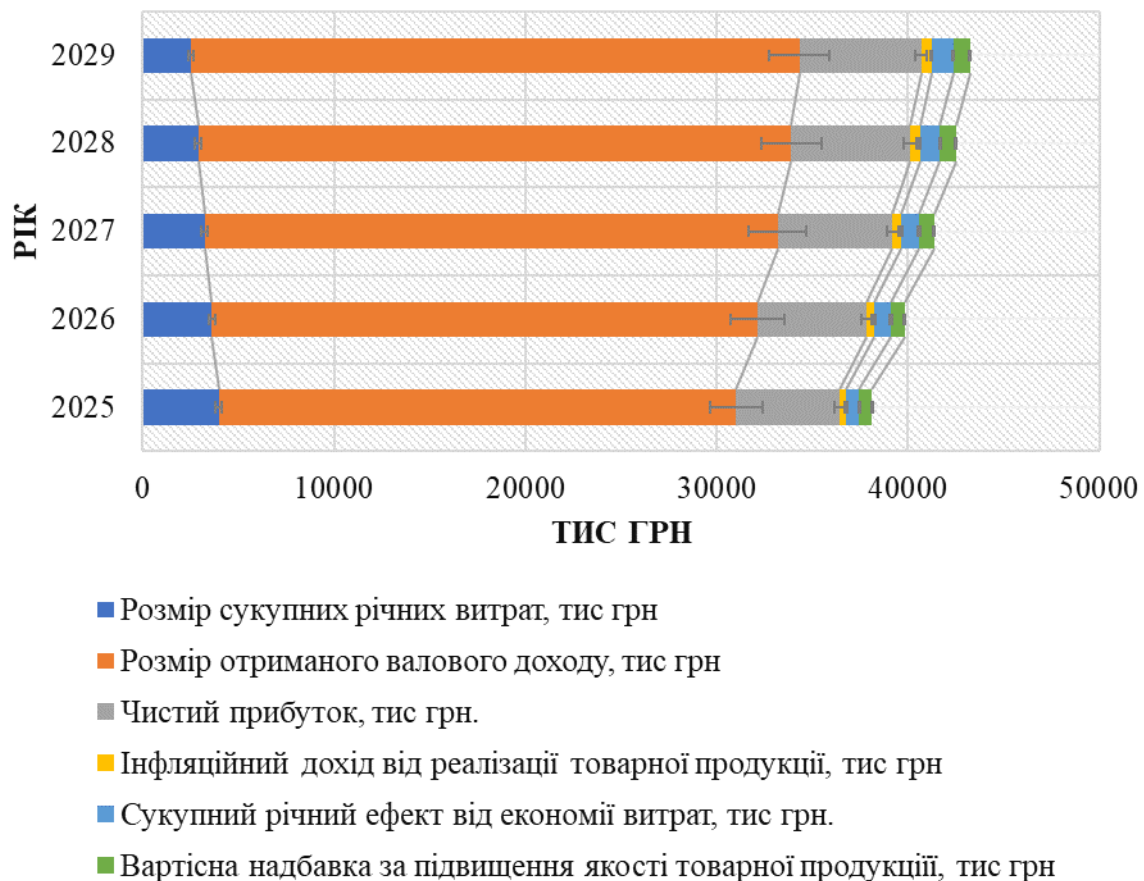

Рис. 3.2. Структуризація дохідної частини проектного обґрунтування зростання рівня ефективності основних видів діяльності ПОСП «Надія» по впровадженню та використанню зерносушильного комплексу на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Джерело: власні розробки автора.

За загальної вартості проектних витрат 2025-2029 рр. проектної пропозиції в розрізі господарських періодів надходження: 2025 р. – 3,9 млн грн; 2026 р. – 3,6 млн грн; 2027 р. – 3,2 млн грн; 2,9 млн грн; 2,5 млн грн. Сума чистого проектного прибутку складатиме: 2025 р. – 4,1 млн грн; 2026 р. – 4,3 млн грн; 2027 р. – 4,5 млн грн; 2028 р. – 4,7 млн грн; 2029 р. – 4,8 млн грн. за весь строк реалізації проектного забезпечення (рис. 3.3).

Рис. 3.3. Обґрунтування ефективності проектної пропозиції» по впровадженню та використанню зерносушильного комплексу ПОСП «Надія на перспективний господарський період 2025-2029 рр.

Джерело: власні розробки автора.

Терміном окупності проектної пропозиції слід вважати 3 квартал 2026 р.; валова рентабельність складатиме 33,8 %; сума загального економічного ефекту протягом всього строку реалізації проекту складатиме 36,8 млн грн. В перспективі розвитку зазначеної пропозиції пропонуємо залучати та використовувати умови горизонтальної диверсифікації виробництва.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств покладається на досягнення їх місії та цілей і показує співвідношення вкладеного ресурсу до отриманого. В формуванні ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств бере участь безпосереднє ресурсне забезпечення: засоби праці, предмети праці, персонал підприємства та капітал. Зазначене ресурсне забезпечення безпосередньо впливає на ефективність діяльності сільськогосподарських підприємства та створює передумови його техніко-технологічного оновлення.

Загалом зростання рівня ефективності економіко-господарського середовища сільськогосподарських підприємств досягається за рахунок загальноприйнятих принципів оптимізації організаційної структури підприємства. При використанні раціональної концепції та спеціалізації виробництва досягають: суттєвого зростання рівня врожайності сільськогосподарських культур; підвищення продуктивності біологічного стада тварин; зростання рівня асортименту товарної продукції підприємства та суттєвого зростання рівня її якості; скорочення рівня виробничих втрат за рахунок застосування новітніх та прогресивних технологій виробництва в середньостроковій господарській альтернативі.

В сучасних умовах ведення аграрного бізнесу більшість сільськогосподарських підприємств є залежними від впливу ризиків воєнного характеру. Запланований рівень ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств потребує всебічного контролю та коригування з врахуванням наявної множини дій при виникненні економічних дисбалансів.

За результатами проведеного аналізу товарного виробництва ПОСП «Надія» в господарському періоді 2021-2023 рр. рівень виробництва зернових та зернобобових культур склав 52,3 %, – з них: пшениця озима – 18,4 %; кукурудза на зерно – 31,0 %; ячмінь ярий – 2,9 %. Товарне виробництво бобів сої за структурою склало 30,5 %; насіння ріпаку – 15,7 %. В абсолютному

виразі вартість товарного виробництва галузі рослинництва в 2022 р. склала 18,2 млн грн. За структурою товарної продукції тваринницької галузі жива маса приросту птиці свійської в 2021 р. склала лише 192,0 тис грн. При цьому слід виділити стабільну динаміку зростання вартості товарної продукції за окремими господарськими періодами: 2021 р. – 12,9 млн грн; 2022 р. – 17,8 млн грн; 2023 р. – 18,2 млн грн.

Загальна вартість основних фондів підприємства на початок звітного періоду 2022 р. склала 33,8 млн грн, що в абсолютному прирості до показника 2021 р. склало 14,2 % (+4,1 млн грн); вартість основних фондів підприємства на кінець звітного періоду в 2023 р. склала 37,5 млн грн та в порівнянні з 2021 р. зросла на 13,6 % (+4,4 млн грн). Сума середньорічного приросту вартості основних фондів підприємства в 2023 р. склала 3,7 млн грн, що виражається у відношення до 2021 р. в прирості 7,8 %. Вартість надходження основних фондів підприємства в 2023 р. склала 3,6 млн грн, що в абсолютному збільшенні показника до 2021 р. склало 4,4 млн грн.

За результатами проведеного аналізу рівня рентабельності ПОСП «Надія» 2021-2023 рр. в системі розвитку його підприємницького середовища констатуємо: зменшення рівня валової рентабельності в 2023 р. в порівнянні з 2021 р. на 9,2 %; зростання рівня коефіцієнта окупності витрат в 2023 р. до 2021 р. на 12,2 %; зниження рівня рентабельності основної діяльності підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 3,9 %; зниження рівня рентабельності від операційної діяльності підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 3,7 %; зниження рівня загального показника рентабельності діяльності підприємства в 2023 р. до 2021 р. на 8,5 %; зниження рівня показника чистої рентабельності виручки від реалізації продукції в 2023 р. до 2021 р. на 5,9 %; зниження рівня рентабельності активів підприємства за звітними еквівалентами в 2023 р. до 2021 р. на 6,7 %; зниження рівня рентабельності власного капіталу в 2023 р. до 2021 р. на 2,9 %.

З зазначеного забезпечення пропонуємо придбати наступні види обладнання: зерносушильний комплекс «Nez» (Volvi-35) – 3,9 млн грн;

теплогенеруючий комплекс «Nez» (Volvi-35) – 1,1 млн грн; шафи автоматизованого управління зерносушильним комплексом – 462,0 тис грн; норій завантаження та вивантаження – 546,0 тис грн; зернопроводів, футерованих поліуретаном – 483,0 тис грн; доставка та монтаж обладнання – 777,0 тис грн; пусконаладжувальні роботи – 220,0 тис грн; навчання персоналу – 63,0 тис грн. Загальна вартість запропонованого проектного техніко-технологічного обґрунтування складатиме 7,6 млн грн. При деталізації умов залучення і використання вказаного обладнання пропонуємо використовувати власну майнову базу ПОСП «Надія» з наступним її якісним вдосконаленням в перспективному господарському періоді 2025-2029 рр.

В розрізі періодів господарської діяльності по діючому зобов'язанню: 2025 р. – 1820 тис грн; 2026 р. – 1456,0 тис грн; 2027 р. – 1092,0 тис грн; 2028 р. – 728,0 тис грн; 2029 р. -364 тис грн. Загальна сума амортизаційних відрахувань по запропонованому проектному обґрунтуванню складатиме 2180,0 тис грн: 2025 р. – 380,0 тис грн; 2026 р. – 410,0 тис грн; 2027 р. – 430,0 тис грн; 2028 р. – 470,0 тис грн; 2029 р. – 490,0 тис грн. Загальна сума вартості страхових відрахувань за умовами реалізації проекту складатиме 1340,0 тис грн: 2025 р. -310,0 тис грн; 2026 р. – 290,0 тис грн; 2027 р. – 270,0 тис грн; 2028 р. – 250,0 тис грн; 2029 р. – 220,0 тис грн. Розмір сукупних річних витрат за проектним обґрунтуванням складатиме 16624,0 тис грн.

За загальної вартості проектних витрат 2025-2029 рр. проектною пропозиції в розрізі господарських періодів надходження: 2025 р. – 3,9 млн грн; 2026 р. – 3,6 млн грн; 2027 р. – 3,2 млн грн; 2,9 млн грн; 2,5 млн грн. Сума чистого проектного прибутку складатиме: 2025 р. – 4,1 млн грн; 2026 р. – 4,3 млн грн; 2027 р. – 4,5 млн грн; 2028 р. – 4,7 млн грн; 2029 р. – 4,8 млн грн. за весь строк реалізації проектного забезпечення.

Терміном окупності проектною пропозиції слід вважати 3 квартал 2026 р.; валова рентабельність складатиме 33,8 %; сума загального економічного ефекту протягом всього строку реалізації проекту складатиме 36,8 млн грн. В перспективі розвитку зазначеної пропозиції пропонуємо залучати та використовувати умови горизонтальної диверсифікації виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Acs S., Borodina O., Paloma S., Kharchenko A. Ukraine's agriculture : potential for expanding grain supply. *Economic and institutional challenges. European Commission Joint Research Centre*. 2016. № 26170. URL: <https://ec.europa.eu/jrc/sites/default/files/jrc84652.pdf> (дата звернення: 26.11.2020).
2. Artyukhov A., Bilan S., Volk I., Lyeonov S., Serafimova D. SPACE-RL Innovation Transfer Model “Science – Business). *European Journal of Interdisciplinary Studies*. 2023. 15(1). P. 1-15. URL : doi 10.24818/ejis.2023.01.
3. Bezpyata I.V. A structure of bringing in and basic directions of the investments applying in agrarian sector of Ukraine. *Dezvoltarea sistemelor sociale și economice într-un mediu competitiv la nivel global : conferință internațională științifico-practică* : S.n., 2016 (Editura Universitate de stat din Moldova). P. 32-35.
4. Brychko M., Bilan Y., Lyeonov S., Streimikiene D. Do changes in the business environment and sustainable development really matter for enhancing enterprise development? *Sustainable Development*. 2023. 31(2). P. 587-599. URL : doi:10.1002/sd.2410.
5. Von Neumann J., Morgenstern O. Theory of Games and Economic Behavior. 60th Anniv ed. Princeton University Press, 2017.
6. Zos-Kior M., Shkurupii O., Fedirets O., Shulzhenko I., Hnatenko I., Rubezhanska V. Modeling of the Investment Program Formation Process of Ecological Management of the Agrarian Cluster. *European Journal of Sustainable Development*. 2021. Vol.10. No.1. P. 571-583.
7. Андрійчук В. Г., Варшавський О. В. Точне землеробство у підвищенні ефективності діяльності аграрних підприємств. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2018. № 12. С. 48-55.
8. Бабчинська О. І., Браніцька К. В. Удосконалення системи менеджменту підприємства в сучасних умовах. *Менеджмент ХХІ століття: сучасні моделі, стратегії, технології*. Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 1385 с

9. Бандура О. Ефективність ринків і економічна ефективність: проблеми вимірювання і зв'язок з економічним циклом. *Економічна теорія*. 2017. № 2. С. 38-51.
10. Боровий А.І. Сталий розвиток підприємництва: етапи та інструменти впровадження. *Збірник наукових праць ЧДТУ*. 2018. Вип. 51. С. 89-94.
11. Васьківська К. В. Організаційно-економічний механізм функціонування сільськогосподарських підприємств: теорія, методика, практика : монографія. Львів, Ліга-Прес. 2018. 185 с.
12. Герасимов О. К. Визначення основних напрямків підвищення ефективності діяльності підприємства: маркетинговий аспект. *Математическое моделирование процессов в экономике и управлении проектами и программами (ММП-2018) : труды международной научно-практической конференции*. Коблево, 10-17 сентября 2018 г. Харків : ХНУРЕ, 2018 С. 26-29.
13. Герасимов О. К. Методичне забезпечення оцінювання економічної ефективності діяльності підприємства в маркетинговому аспекті. *Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 9(37). С. 32-39.
14. Горьовий В. П., Збарська А. В. Розвиток підприємництва в аграрному секторі економіки України : монографія. К.: ЦП «Компринт». 2016. 360 с.
15. Джур О. Е., Шулякова А. С. Інноваційні аспекти удосконалення системи менеджменту організацій у сучасних умовах. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Менеджмент інновацій*. 2016. Випуск 6. С. 55-67.
16. Дропа Я. Б., Макаренко У. Б. Концепція модернізації управління фінансовими ресурсами розвитку національної економіки України. *Причорноморські економічні студії*. 2019. Вип. 37. С. 191-198.

17. Дяченко В. Моделювання економічної стійкості виробничо-господарських структур в сільськогосподарському виробництві. *Молодий вчений: науковий журнал*. 2016. № 11(38). С. 590-593.
18. Ільчук М. М, Нікітченко С. І., Перегуда Є. Ф. Диверсифікація та ефективність діяльності підприємницьких структур агробізнесу : монографія. Київ. Компринт, 2016. С. 295 с.
19. Кириченко О. С. Теоретичні засади та провідні ознаки промислового розвитку. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансова система та інформаційні технології: сучасний стан, ефективність, перспективи»*. Київ, 2019. С. 22-26
20. Косович Б. І., Орліковська А. В., Поврозник П. П. Зміцнення конкурентоспроможності ІТ-підприємств у період післявоєнного відновлення. *Інфраструктура ринку*. 2023. Вип. 72. С. 94-100. URL : http://marketinfr.od.ua/journals/2023/72_2023/19.pdf.
21. Крупка М. І., Сас С. П. Ефективність наукової й інноваційної діяльності університетів України у контексті реалізації фінансового потенціалу та академічної репутації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2021. Вип. 22 (50). С. 55-65
22. Кульчій І. М. Організаційно-правове забезпечення диверсифікації сільських територій за участю сільськогосподарських товаровиробників : монографія. Харків, Юрайт. 2017. 168 с.
23. Людвік І. І. Інноваційний розвиток України в умовах глобалізації економічного простору. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2022. № 2(125). С. 36-40.
24. Маркіна І. А., Таран-Лала О. М. Стратегічні аспекти ефективності менеджменту стійким розвитком підприємства в умовах конкурентного бізнес-середовища. *Економічна наука*. 2020. № 11. С. 24-27.
25. Маршук Л. М. Розробка організаційно-економічного механізму формування і використання ресурсно-фінансового потенціалу підприємства. *Інтелект XXI*. 2017. № 6. С. 66-69.

26. Матющенко І. Ю. Розробка і впровадження конвергентних технологій в Україні в умовах нової промислової революції: організація державної підтримки : монографія. Харків: ФОП Александрова К. 2016. 556 с.
27. Михайлов А. М. Моніторинг світових тенденцій формування інвестиційних ресурсів сільського господарства в контексті забезпечення сталого розвитку. *Вісник ХНАУ*. 2017. № 4. С. 111-122.
28. Михасюк І., Гукалюк А., Косович Б. Інновації як чинник підвищення конкурентоспроможності України в умовах макроекономічної нестабільності. *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. Вип. 60. 2021. С. 29-40.
29. Пилипенко С.М. Стратегічне управління підприємством на засадах концепції сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск № 21. С. 79-85.
30. Пілецька С. Т. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства в системі антикризового управління. *Тернопільський національний економічний університет*. 2016. С. 139-145.
31. Пілецька С. Т., Коритько Т. Ю., Храпач В. О. Управління фінансовою стійкістю підприємства в контексті забезпечення економічної безпеки в умовах посилення інтеграційних процесів в економіці. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 245-251.
32. Резнік Н. П., Слободяник А. М., Печерський В. В. Управління розвитком підприємницьких структур в аграрному секторі [Текст] : монографія. Київ : НУБіП : Білоцерківдрук, 2018, 403 с.
33. Романяк Г. М. Сутність антикризового управління підприємством в умовах нестабільного ринкового середовища. *Наукові записки Української академії друкарства*. 2016. № 1. С. 235-239.
34. Ситник Н. І. Держава як суб'єкт формування екосистеми стартапів України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки*. 2020. Вип. 40. С. 30-35.

35. Супрунова І. В. Сутність тіньової економіки як структурної складової державної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 15-16. С. 153-157.
36. Талавирия М. П. Розвиток сільських територій на засадах сталості. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2016. № 1 (47). Т.2. С. 146-150.
37. Титаренко О. Р., Дяченко В. С. Пріоритети аграрної політики в контексті реалізації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. *Національні цінності й національні інтереси в системі публічного управління*. м. Київ, 12 жовтня 2017 р. Т. 1. С. 359-364.
38. Урба С., Кудря Б. Впровадження практики соціально відповідального ведення бізнесу в Україні. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2020. Вип. 44. С. 184-193.
39. Урба С., Сенишин О. Цифрова трансформація бізнесу в Україні: нові можливості та перспективи. *Формування ринкової економіки в Україні*. 2021. Вип. 46. С. 33-45.
40. Федуняк І. О. Наукові засади організації ефективного виробництва продукції рослинництва на інноваційній основі. *Економічний простір*. 2017. № 117. С. 129-139.
41. Шубравська О. В. Сільськогосподарське виробництво України: нові можливості та виклики розвитку. *Економіка України*. 2017. № 5. С. 40-51.
42. Щеглова О. Ю., Судакова О. І., Лаже М. В. Ефективність управління підприємством та підходи до її визначення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2017. Вип. 12, Ч. 2. С. 186-190.
43. Щербакова А.С. Світовий досвід формування та розвитку інвестиційного потенціалу сільськогосподарських організацій. *Вісник Черкаського університету. Серія «Економічні науки»*. 2013. №4(256). С. 100-105.

ДОДАТКИ

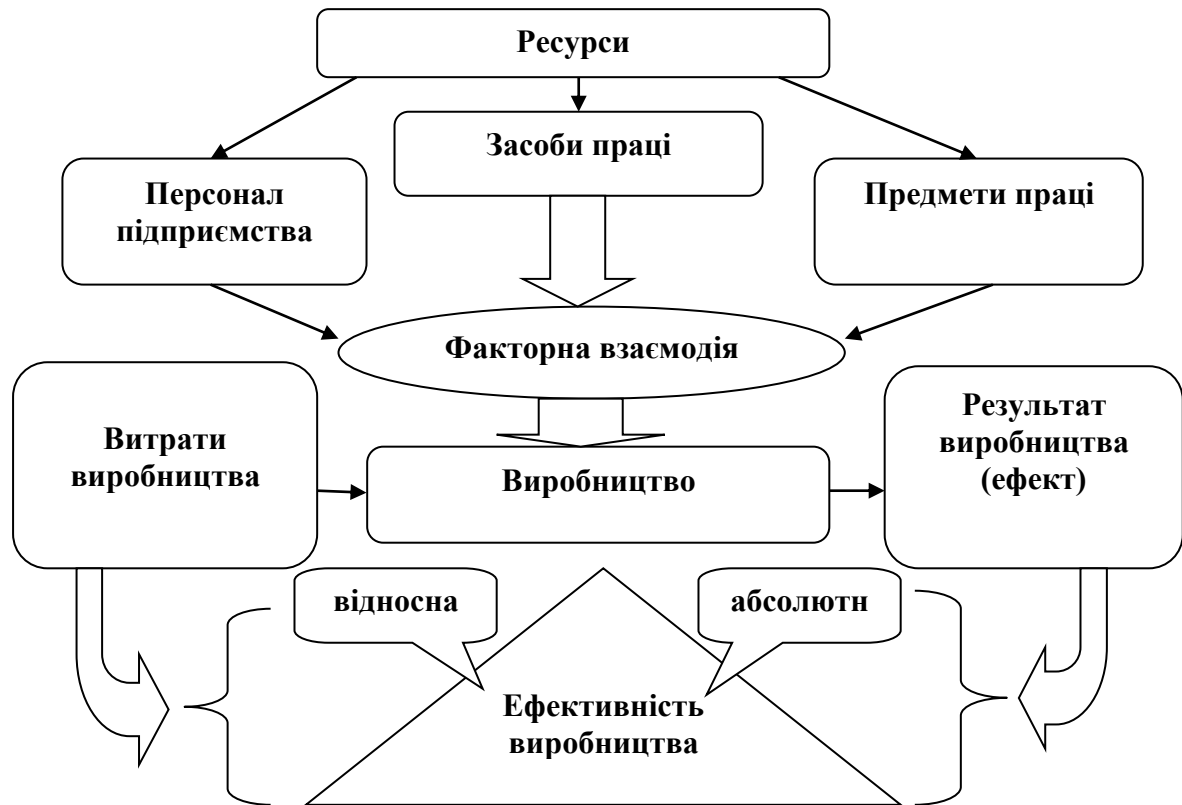
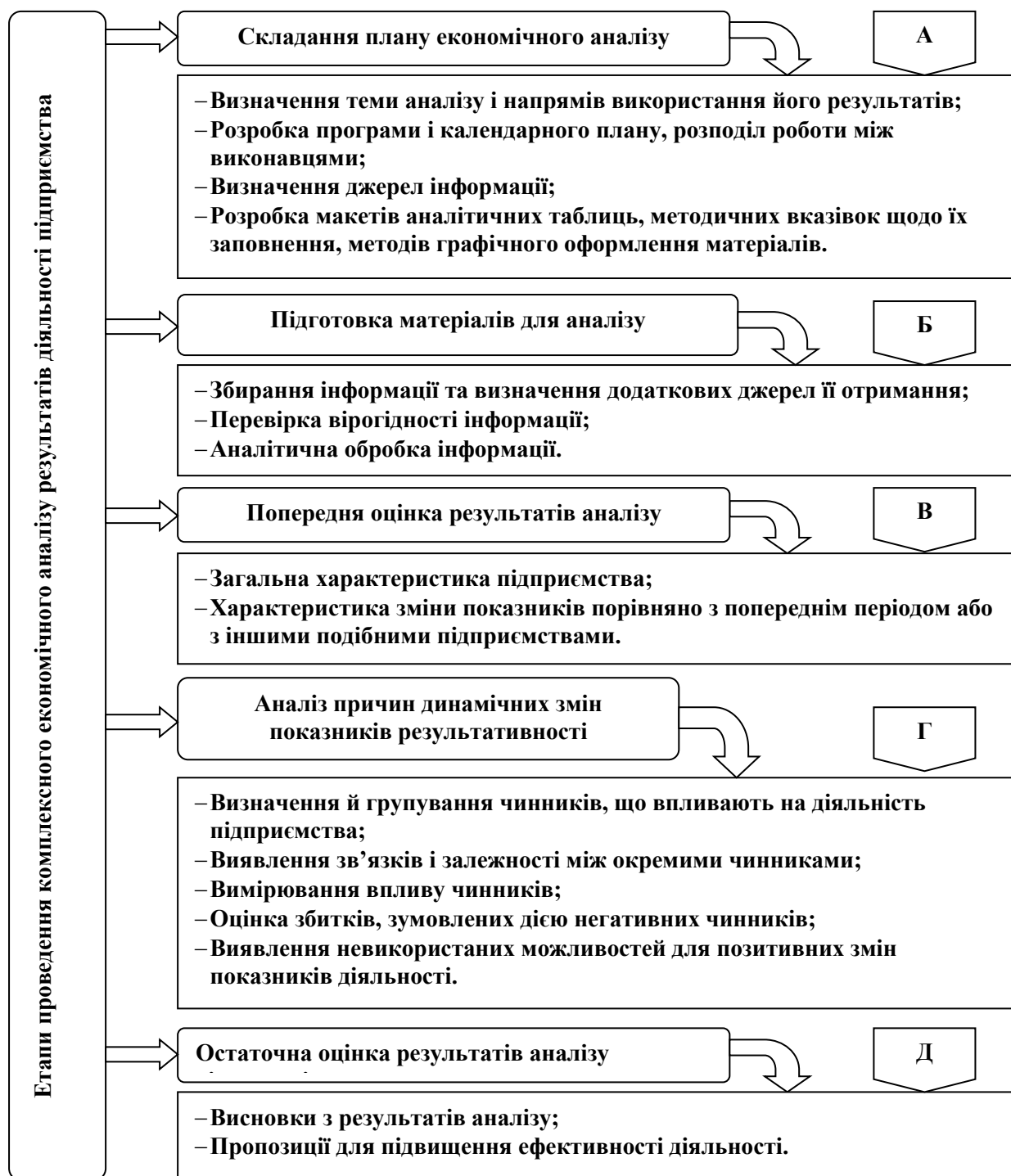

Рис. 1.1. Формування результативності та ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [].

**Рис. 1.2. Модель комплексної оцінки ефективності діяльності
сільськогосподарських підприємств**

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [].

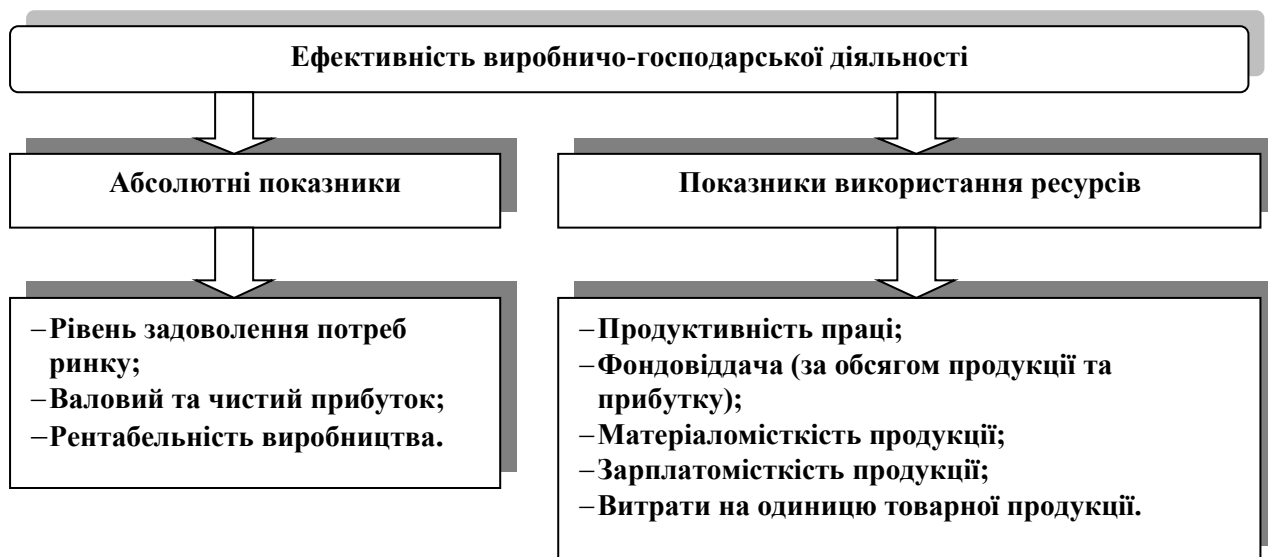

Рис.1.3. Система основних показників оцінки ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [].

Рис. 1.4. Шляхи оптимізації ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [1].

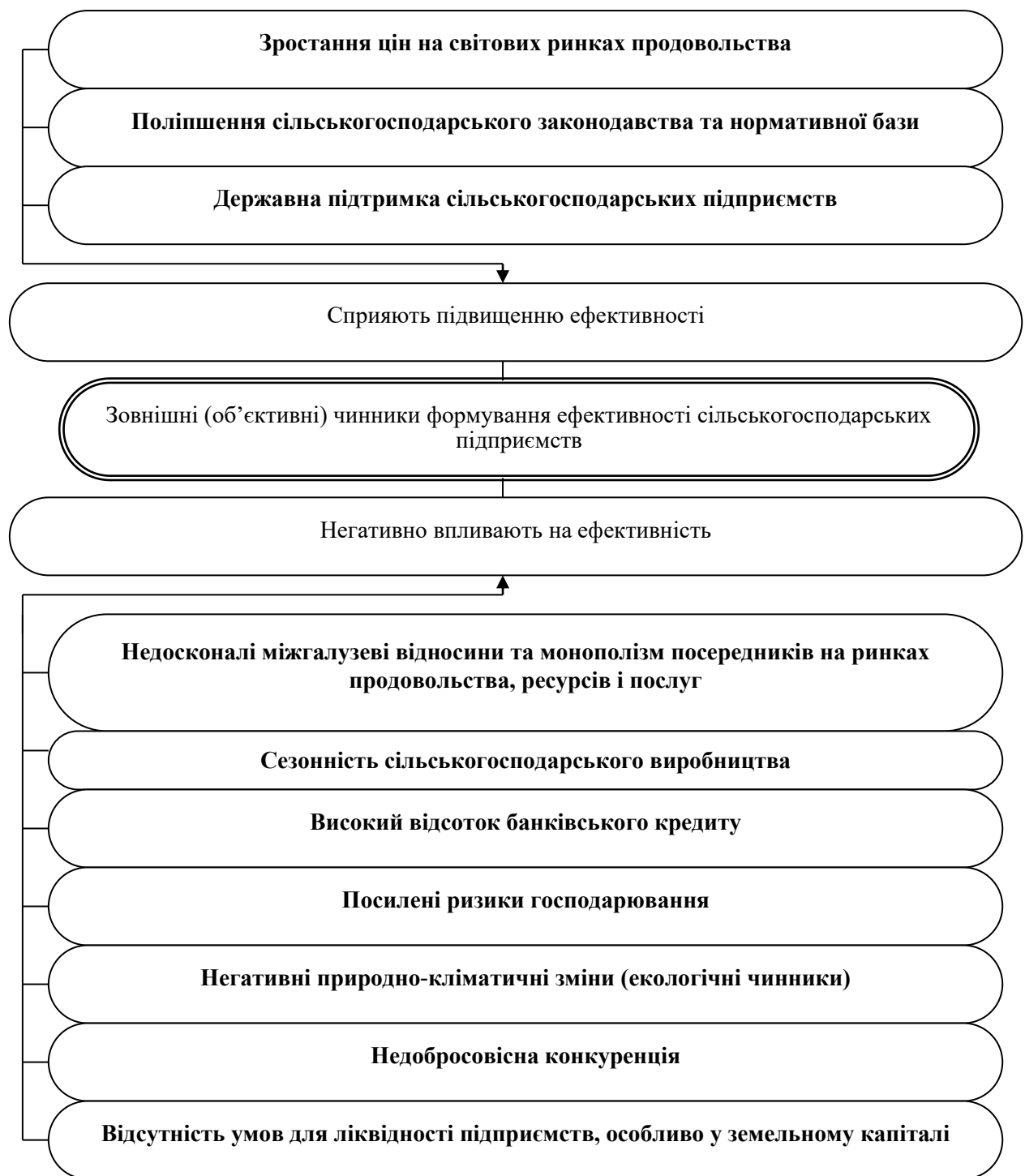

Рис. 1.5. Систематизація зовнішніх (об'єктивних) чинників формування ефективності сільськогосподарських підприємств

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [1].

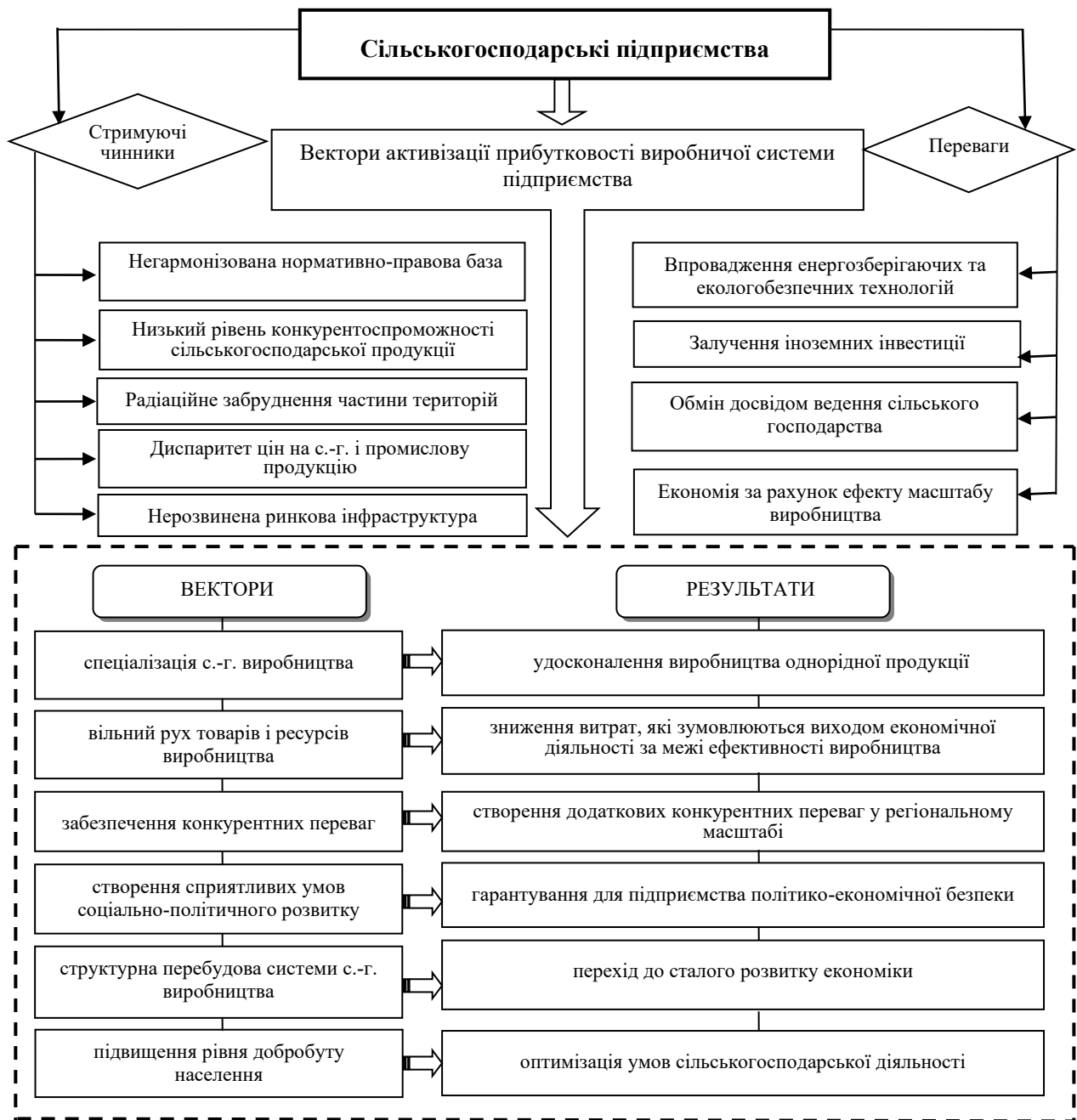

Рис. 1.6. Модель активізації прибутковості та ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств.

Джерело: адаптовано автором на основі джерела [1].

Таблиця 2.1

**Склад і структура товарної продукції ПОСП «Надія»
Бердичівського району Житомирської області в 2020-2022 рр.**

Вид продукції	2020 р.		2021 р.		2022 р.		В середньому за 2020-2022 рр.	
	тис грн	%	тис грн	%	тис грн	%	тис грн	%
<i>Продукція рослинництва</i>								
Культури зернові та зернобобові – всього	6623	49,0	9059	50,7	10251	56,3	8644	52,3
з них: пшениця	1309	9,7	3855	21,6	3970	21,8	3045	18,4
кукурудза на зерно	5115	37,9	4442	24,9	5795	31,8	5117	31,0
ячмінь	199	1,5	732	4,1	486	2,7	472	2,9
Боби сої	4710	34,9	5638	31,6	4776	26,2	5041	30,5
Насіння ріпаку	1597	11,8	3096	17,3	3084	16,9	2592	15,7
Разом по рослинництву	12930	95,7	17861	100	18211	100	16334	98,8
<i>Продукція тваринництва</i>								
Жива маса приросту тварин відгодівлі та нагулу: у тому числі птиці свійської (без пташенят добових)	577	4,3	-	-	-	-	192	1,2
Разом по тваринництву	577	4,3	-	-	-	-	192	1,2
Всього	13507	100	17861	100	18211	100	16526	100,0

Джерело: власні розробки автора на онові річних звітів та оцінки рівня господарської діяльності ПОСП «Надія» за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.2

**Основні виробничі фонди ПОСП «Надія» Бердичівського району
Житомирської області та витрати на їх оновлення (2020-2022 рр.).**

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., (+/-)
Основні фонди підприємства на початок звітної періоду, тис грн	29690,4	33094,8	33818,4	4128,0
Надходження, тис грн	3464,4	1052,4	3736,8	272,4
Основні фонди підприємства на кінець звітної періоду, тис грн	33094,8	33818,4	37530	4435,2
Річний приріст (зменш.) показника, тис грн	3464,4	1052,4	3736,8	272,4
Коефіцієнт росту ОФ	1,232	1,224	1,332	0,1
Коефіцієнт приросту ОФ	0,102	0,024	0,168	0,066
Коефіцієнт оновлення ОФ	0,144	0,036	0,132	-0,012
Нараховано зносу:				
на початок звітної періоду, тис грн	13881,6	15235,2	16362,0	2480,4
на кінець звітної періоду, тис грн	15235,2	16362	17900,4	2665,2
Залишкова вартість:				
на початок звітної періоду, тис грн	29690,4	33094,8	33818,4	4128
на кінець звітної періоду, тис грн	33094,8	33818,4	37530	4435,2
Коефіцієнт зносу,				
на початок звітної періоду, тис грн	0,564	0,552	0,576	0,012
на кінець звітної періоду, тис грн	0,552	0,576	0,576	0,024
Середньорічна вартість ОВФ, тис грн	31392,6	33456,6	35674,2	4281,6

Джерело: власні розробки автора на основі річних звітів та оцінки рівня господарської діяльності ПОСП «Надія» за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.3

**PEST-аналіз тенденцій, що мають істотне значення для стратегії
інвестиційного забезпечення (капіталізації) ПОСП «Надія»
в поточному господарському періоді 2020-2022 рр.**

Політичний (вкл. Правовий) - Р	Економічний – Е	Соціальний - S	Технологічний - Т
– податкова політика – захист вітчизняного сільськогосподарського товаровиробника – захист прав споживачів – трудове право – державне втручання – політична стабільність	– економічне зростання – відсоткова ставка та кредитно-грошова політика – державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників – диспаритет цін – політика щодо безробіття сільського населення – рівень інфляції	– розподіл доходів – демографічна ситуація на селі – удосконалення охорони праці – освіта – життєвий рівень населення – відношення до роботи	– державна підтримка щодо наукових розробок – технологічний розвиток галузі – нові розробки та розвиток – життєвий цикл та швидкість зношування застарілої техніки – використання енергетичних ресурсів та їх затрати – фокусування галузі на новітні технології

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [20, с. 310-317].

Таблиця 2.4

**Аналіз рівня рентабельності ПОСП «Надія»
в системі розвитку господарського середовища 2020-2022 рр.**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., (+/-)
Валова рентабельність (прибутковість) здійснених виробничих витрат, %	35,62	44,77	26,41	-9,21
Коефіцієнт окупності виробничих витрат	424,71	337,88	572,82	148,11
Коефіцієнт окупності чистого доходу	5,47	4,61	6,96	1,49
Рентабельність основної діяльності підприємства, %;	21,06	40,42	17,07	-3,99
Рентабельність (прибутковість) операційної діяльності підприємства, %	21,06	40,42	17,07	-3,99
Рентабельність (прибутковість) господарської діяльності підприємства, %	20,6	38,41	12,07	-8,53
Загальний показник рентабельності підприємства за всіма видами її можливої реалізації, %	20,6	38,41	12,07	-8,53
Валова рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	20,6	38,41	12,07	-8,53
Чиста рентабельність (прибутковість) виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), %	27,63	32,83	21,73	-5,9
Рентабельність активів підприємства в звітних еквівалентах, %	17,66	31,57	10,97	-6,69
Рентабельність (прибутковість) виручки від операційної діяльності, %	1,62	2,47	1,00	-0,62
Рентабельність власного капіталу підприємства, %	17,98	30,42	14,99	-2,99

Джерело: власні розробки автора на основі річних звітів та оцінки рівня господарської діяльності ПОСП «Надія» за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.5

Характеристика сильних та слабких сторін ПОСП «Надія» в системі ефективного інвестиційного забезпечення підприємства 2020-2022 рр.

Характеристика господарства Чинники зовнішнього середовища	Сильні сторони (S)	Слабкі сторони (W)
	1.Прилеглисть підприємства до транспортної інфраструктури 2.Ефективність управління 3.Наявність транспортних засобів 4.Наявність коштів для розвитку нових видів діяльності 5.Високий рівень забезпеченості каліфікованим персоналом 6.Якість продукції	1.Обмеженість площ землекористування 2.Висока зношеність ОВФ 3.Відсутність спеціалістів зі збуту
Можливості (O)	Очікування (S+O)	Очікування (W+O)
1.Відповідна законодавча база 2.Функціонування окремих державних програм для підтримки кооперативів 3.Відносна політична стабільність	1.Зростання обсягів виробництва продукції 2.Розширення асортименту продукції 3.Створення власної торгівельної мережі 4.Формування ефективної товарної політики	1. Модернізація основних засобів і впровадження передових технологій 2. Розширення каналів збуту продукції 3. Збільшення частки ринку
Загрози (T)	Очікування (T+S)	Очікування (T+W)
1.Збільшення частки імпортової продукції 2.Високий рівень інфляції 3.Мінливість законодавства 4.Високий рівень податків 5.Велика кількість конкурентів 6.Диспаритет цін	1.Диверсифікація виробництва 2.Пошук нових торгових партнерів 3.Відмова від застарілих технологій	1. Згорання видів діяльності 2. Конкуренція з боку інших підприємств 3. Відсутність попиту на продукцію 4. Страхування ризиків в сільському господарстві

Джерело: власні розробки автора на основі джерела [17; 21].

Рис. 3.1. Структуризація витрат проектного обґрунтування інвестиційного забезпечення ПОСП «Надія» по впровадженню та використанню зерносушильного комплексу на перспективний господарський період 2024-2028 рр.

Джерело: власні розробки автора.

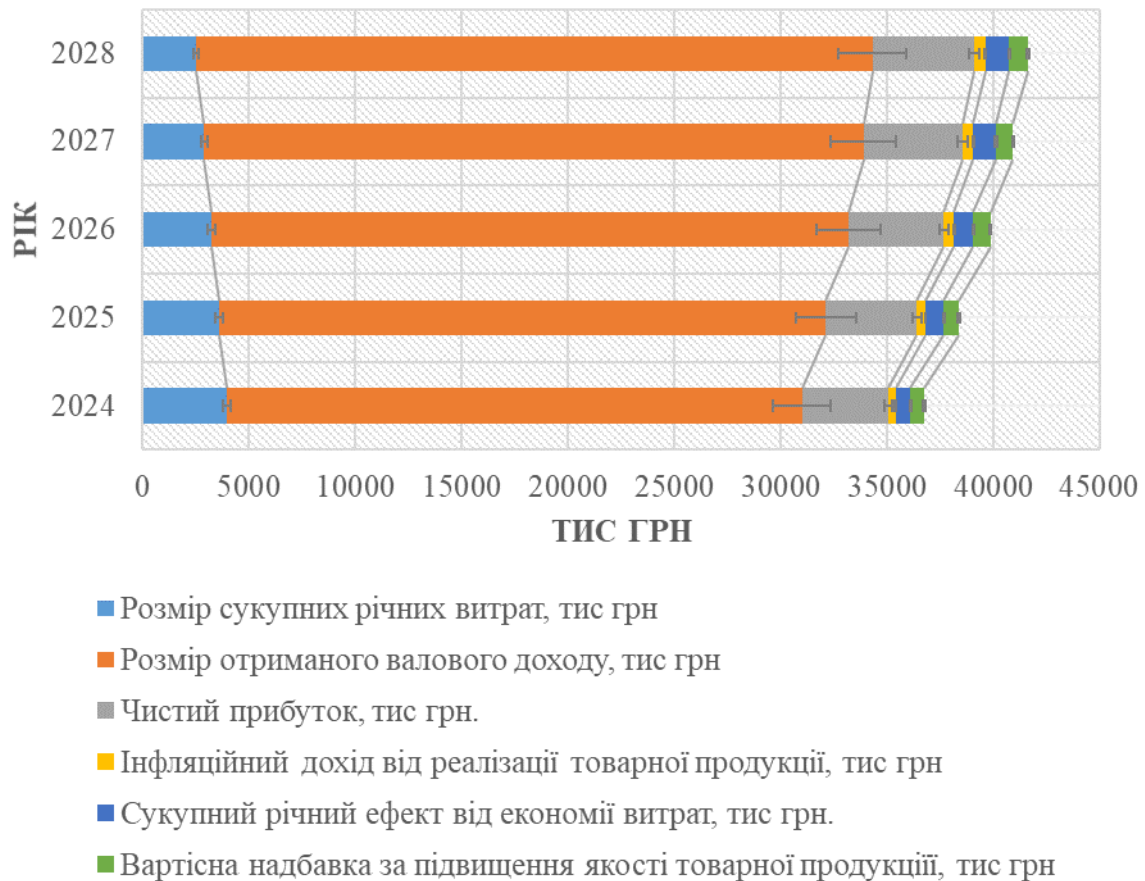

Рис. 3.2. Структуризація дохідної частини проектного обґрунтування інвестиційного забезпечення ПОСП «Надія» по впровадженню та використанню зерносушильного комплексу на перспективний господарський період 2024-2028 рр.

Джерело: власні розробки автора.